

Härnösands
kommun

Folkhälsa ur ett socialt perspektiv

2024-2027

Inledning

Ingen ska lämnas utanför

Härnösands kommun har inom folkhälsoarbetet för avsikt att förverkliga Agenda 2030 och dess bärande kraft att ”ingen ska lämnas utanför”.

Med mål som minskad ojämlikhet och ökad jämställdhet är Agenda 2030 nära förbundet med det systematiska folkhälsoarbetet.

Hälsan påverkas av omgivande livsmiljöer och de livsvillkor under vilka flickor och pojkar, kvinnor och män föds, växer upp, arbetar och åldras. Hälsan påverkas också till stor del av levnadsvanor. Hälsan i en befolkning har därför en direkt eller indirekt koppling till samtliga mål i agendan.

Ojämlikhet i hälsa innebär systematiska skillnader i hälsa mellan samhällsgrupper med olika sociala positioner. Att arbeta med en folkhälsoinriktning med fokus på att minska ojämlikhet innebär att ändra villkoren så att resurserna inom en rad centrala livsområden blir mer tillgängliga och mer jämlikt fördelade, att våga göra prioriteringar där särskilt sårbara grupper får särskilt fokus. Den nationella folkhälspolitikerna är tvärsektorieell vilket innebär att det behövs en palett av åtgärder som skär igenom flera samhällsområden.

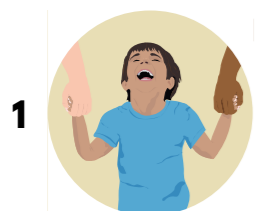
Det nationellt övergripande målet för folkhälspolitikerna är att

”skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”.

Till det övergripande målet för folkhälspolitikerna finns 8 målområden, vilka ger vägledning för vilka insatser som är viktiga:

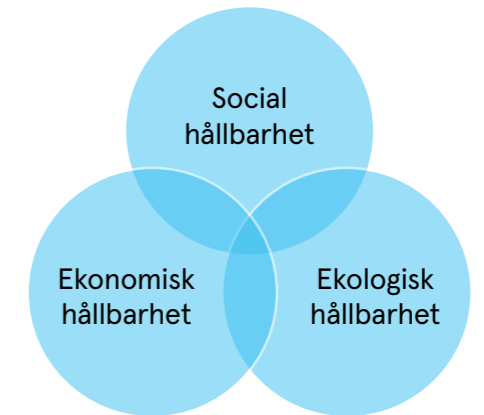
1. Tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållande och arbetsmiljö
4. Inkomst och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. Jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.¹

Ett Hållbart Härnösand

Med utgångspunkt i Agenda 2030 och den nationella folkhälspolitikerna ska Härnösands kommun gå starkt fram för att integrera traditionellt folkhälsoarbete i ett större hållbarhetsperspektiv.

Hållbar utveckling kan beskrivas utifrån tre dimensioner:

Folkhälsoperspektivet genomsyrar alla tre dimensioner men uppmärksammas särskilt inom ramen för social hållbarhet. Social hållbarhet har en avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändigt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Härnösands kommun ska därför vara ett socialt hållbart samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa under jämlika villkor genom livets alla åldrar. Ett jämställt och jämlikt samhälle där flickor och pojkar, kvinnor och män ges förutsättningar till god hälsa trots individuella skillnader.

Härnösands kommun ska utgå ifrån diskrimineringsgrunderna² och bidra till ett samhälle som står för mänskliga rättigheter och allas lika värde. Där det finns en ständig stävan efter inkludering för bästa möjliga förutsättning för flickor och pojkar, kvinnor och män att forma sina liv utan att begränsas.

Social hållbarhet behöver främjas för att ekonomisk- och ekologisk hållbarhet ska kunna prioriteras.

¹ Prop. 2017/18:249

² Diskrimineringsgrunderna – kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskrimineringslagen (2008:567)

Prioriterade målområden för Härnösands kommun

Folkhälsa ur ett socialt perspektiv 2024-2027 prioriterar följande nationella målområden:

- » Det tidiga livets villkor
- » Utbildning, arbete och försörjning³
- » Levnadsvanor
- » Kontroll, inflytande och delaktighet
- » Boende och närmiljö

Folkhälsoarbetet ska **tillsammans med trygghetskapande-, vålds- och brottsförebyggande** samt **suicidpreventivt arbete** och jämställdhetsintegrerade styrning bidra till den sociala hållbarheten i kommunen.

Brottsförebyggande arbete

Kommunerna har lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Lagen innebär sammanfattningsvis att kommunen ska

- » kartlägga brottslighet inom sitt geografiska område och ta fram en lägesbild
- » besluta om åtgärdsplan
- » inrätta eller inneha samordningsfunktion
- » ha ett sammansatt råd med koppling till kommunstyrelsen⁴

Våldsförebyggande arbete

Härnösands kommun har en nollvision och handlingsplan mot våld i nära relation⁵. Våld i nära relationer påverkar hälsan negativt och inskränker flickor och pojkars, kvinnors och mäns möjligheter till en god och jämlik hälsa och möjligheterna att utvecklas över livets alla åldrar.

Det våldsförebyggande arbetet i Härnösands kommun stannar inte vid våld i nära relationer utan lägger också fokus på hedersrelaterat våld, våldsbejakande extremism samt hot och hat mot förtroendevalda.

Suicidprevention

Varje år dör cirka 1500 personer i Sverige till följd av suicid (självmod). 1200 av dessa är konstaterade självmord medan cirka 300 registreras som misstänkt självmord då avsikten inte kunnat styrkas⁶.

Projektet "En nollvision för suicid" har pågått sedan 2020 och riktar sig till Västernorrlands samtliga kommuner. Finansiering av projektet sker genom läns gemensamma statliga medel och SKR:s överenskommelse om psykisk hälsa och suicidprevention.

För Härnösands kommun har detta inneburit startskottet för ett stärkt suicidpreventivt arbete. Fokus är att öka kunskapen kring suicid och prevention samt att skapa organisatoriska strukturer vid risk för suicid men också för ett förebyggande arbete för olika grupper i samhället.

Inriktning utifrån prioriterade målområden

Det tidiga livets villkor

Den nationella målsättningen är att alla barn ska få en bra och jämlik start i livet med goda uppväxtvillkor som stimulerar tidig utveckling, inläring och hälsa. Detta utifrån att skillnader i förutsättningar gällande familjers livssituation och försörjningsmöjligheter till kvalitén och anpassningen inom förskola- och skola har tydliga samband med utvecklandet av hälsotillstånd, inte bara under barn- och ungdomsåren utan även i vuxen ålder⁷.

I Härnösand tror vi på att främja ett utökat och mer jämställt föräldraskapsstöd, minska ohälsotalen samt prioritera barn och ungdomar i resurssvaga familjer. Samtidigt som **barnkonventionen**⁸ ska beaktas vid alla beslut som rör barn och ungdomar oavsett förvaltning och verksamhet.

”Det är tryggt att växa upp, leva och åldras i Härnösand”

Målprogram 2024-2027

Lokala mål – det här vill vi

- » Stärka föräldraskapsstödet med evidensbaserade arbetssätt och metoder.
- » Öka kunskapen om hur våld påverkar människors hälsa samt möjligheterna till stöd för barn, våldsutsatta och förövare⁹.

- » En likvärdig förskola av hög kvalitet som främjar en god miljö för utveckling och lärande.
- » Förebyggande- och uppsökande insatser för att nå barn- och ungdomar i utsatta familjer och miljöer.
- » Erbjuder avgiftsfria lovinsatser för alla barn samt riktade insatser till socioekonomiskt utsatta barn

Koppling till agenda 2030:

³ Målområdet är en kombination av de nationella målområdena för "2. Kunskap, kompetens och utbildning", "3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö" samt "4. Inkomst och försörjningsmöjligheter".

⁴ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

⁵ Nollvision 2021-2025, handlingsplan mot våld i nära relation.

⁶ Statistik om suicid – Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)

⁷ Folkhälsopolitikens målområden. Målområde 1: Tidiga livets villkor (folkhalsomyndigheten.se)

⁸ Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter svensk författningssamling 2018:2018:1197 – Riksdagen

⁹ Nollvision 2021-2025, Handlingsplan våld i nära relation – Härnösands kommun.

Utbildning, arbete och försörjning

Utbildning, arbete och försörjning är inom den nationella folkhälsopolitiken uppdelad på tre olika målområden¹⁰. Den nationella målsättningen för dessa områden kan sammanfattas som att alla barn, unga och vuxna ska ges möjlighet att tillgodogöra sig likvärdig utbildning och utveckla kompetenser oberoende av individuella skillnader. Detta innebär vidare att människor ska ges möjlighet till sysselsättning genom utbildningssatsningar och minskade inträdeshinder på arbetsmarknaden för att möjliggöra en egen försörjning och öka påverkansmöjligheten gällande den egna situationen.

Utbildningsnivå har ett starkt samband med hälsotillstånd och levnadsvanor precis som inkomster och försörjningsmöjligheter är en av dem viktigaste faktorerna till sociala skillnader.¹¹

Detta ställer stora krav på flera olika verksamheter från grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning, arbetsförmedling och arbetsmarknadsåtgärder till det sociala trygghetssystemet som ska stödja när de egna ekonomiska resurserna inte räcker till.

I Härnösand tror vi på att stödja flickor och pojkar, kvinnor och män till att utveckla kompetenser för att öka den individuella anställningsbarheten. Detta genom teoretisk- och praktisk utbildning, arbetsmarknadsinsatser med fokus på social rehabilitering samt tidiga insatser i syfte att bryta utanförskap.

”Härnösand är en modern kunskapsstad med kreativa miljöer för utbildning som stimulerar till livslångt lärande och utveckling. Här prioriteras jämlikhet, trivsel, hälsa och integration i utbildning på alla nivåer.”

Målprogram 2024-2027

Lokala mål - det här vill vi

- » Öka andelen elever i ÅK 9 som är behöriga till gymnasiet.
- » Tidigt identifiera barn, ungdomar och vuxna som behöver någon form av stödinsats för att fullfölja utbildning.
- » En likvärdig skola av hög kvalitet som främjar en god miljö för utveckling och lärande
- » Ett systematiskt förbättringsarbete/utvecklingsarbete som utgår från elevernas behov.
- » Evidensbaserade arbetssätt, förebyggande- och hälsofrämjande, för att stärka elevernas välmående och stöd till barn och unga med psykisk ohälsa.
- » Tillgängliggörande åtgärder i skolmiljön för elever med funktionsnedsättning.
- » Anpassa arbetsuppgifter för att personer med funktionsnedsättning ges goda förutsättningar för ökad anställningsbarhet.
- » Stärka arbetet med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- » Andelen deltagare med försörjningsstöd som efter avslutad arbetsmarknadsåtgärd får egen försörjning ska öka.
- » Tiden för deltagare att nå egen försörjning ska minska.

Koppling till agenda 2030:

¹⁰ Målområde 2 – Kunskaper, kompetenser och utbildning, Målområde 3 – Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö samt målområde 4 – Inkomster och försörjningsmedel.

¹¹ Folkhälsopolitikens målområden. Målområde 2: Kunskaper, kompetenser och utbildning (folkhälsomyndigheten.se) Folkhälsopolitikens målområden. Målområde 4: Inkomster och försörjningsmöjligheter (folkhälsomyndigheten.se)

Levnadsvanor - Fysisk aktivitet och matvanor

Den nationella målsättningen är att främja människors handlingsutrymme och valmöjligheter till hälsosamma vanor, vilken är en central uppgift för att nå jämlik hälsa. Detta utifrån vetskap om att individers levnadsvanor skiljer sig beroende på social miljö, utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar.

Dåliga levnadsvanor så som rökning, osunda relationer till alkohol, fysisk inaktivitet etc. är välkända riskfaktorer för flera av våra mest kända folkhälsoproblem såsom hjärtkärlsjukdomar, diabetes och olika cancerformer.¹²

I Härnösand tror vi på att främja hälsosamma kostvanor genom information och utbildning samtidigt som kommunala verksamheter ska erbjuda hälsosam och varierad kost. I Härnösand tror vi också på att utöka möjligheten till fysisk aktivitet i vardagen, från de tidiga livets villkor till ett hälsosamt åldrande. Detta ska samtidigt kunna vara möjligt oberoende av skillnader i funktionsförmåga, ekonomiska och sociala- förutsättningar.

”Här investeras i förebyggande insatser som främjar god hälsa och delaktighet. Resurser prioriteras så att allas rätt till utveckling och ett värdigt liv tillgodoses”

Målprogram 2024-2027

Det här vill vi

- » Öka kunskapen om maten och måltidens betydelse för hälsan.
- » Måltider som serveras inom kommunal verksamhet ska fortsatt erbjuda en god matupplevelse och vara näringsrik och varierande.
- » Möjliggöra och öka andelen medborgare som är fysiskt aktiva över livets alla åldrar.
- » Öka möjligheterna till fysisk aktivitet för särskilt utsatta grupper med särskild beaktan av personer med funktionsnedsättning och personer med social- och ekonomisk utsatthet tillsammans med föreningslivet.
- » Stödande miljöer som uppmuntrar barn, ungdom och samt målgruppen 65 år och äldre, till daglig fysisk och social aktivitet.

Koppling till agenda 2030:

¹² Folkhälsopolitikens målområden. Målområde 6: Levnadsvanor (folkhälsomyndigheten.se)

Levnadsvanor – Alkohol, narkotika, doping, tobak och spel (ANDTS)

Den övergripande målsättningen för den nationella ANDTS-strategin är ”ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk samt att minska skadeverkningarna av ett överdrivet spelande”. Arbetet med ANDTS är centrala delar av folkhälsopolitiken och har över tid varit viktiga mål för folkhälsoarbete på nationell, regional och lokal nivå.¹³

Användning av beroendeframkallande medel liksom spelberoende påverkar hälsotillståndet och ökar risken för förtidig död. En sådan problematik tenderar också i många fall att påverka såväl relationer och familjesystem som möjligheten till ekonomisk försörjning och social trygghet.¹⁴ Förebyggande insatser och insatser för tidig upptäckt är avgörande.

I Härnösand tror vi att förebyggande insatser och ett tidigt upptäckande är det som verkligen spelar roll. Vi tror på att redan i tidiga åldrar satsa på faktorer som bidrar positivt till hälsan, att genom vuxna sunda relationer i stödjande miljöer stärka barn att rustas inför livets utmaningar.

Barn och ungdomar som riskerar att fara illa ska tidigt upptäckas och omfamnas av samverkande insatser för bästa möjlighet att påverka barnets förutsättningar att utvecklas och växa. Detta tillsammans med stödjande insatser riktade till vuxna där individuella behov styr utformningen utifrån målsättning om ett narkotikafritt samhälle samt minskade skadeverkningar av alkohol, tobak och spel.

”Här investeras i förebyggande insatser som främjar god hälsa och delaktighet. Resurser prioriteras så att allas rätt till utveckling och ett värdigt liv tillgodoses”

Målprogram 2024-2027

Det här vill vi

- » Stödja genomförandet av nationell ANDTS-strategin i det kommunala preventionsarbetet.
- » Minska nyrekryteringen till bruk av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.
- » Öka kunskapen om ANDTS genom livets olika åldrar.
- » Medvetandegöra och kommunicera kommunens stöd till individer och familjer med risk- eller missbruk.
- » Stärk det generella stödet till vårdnadshavare och viktiga vuxna med särskild inriktning på tonårstid och riskbeteenden.
- » Utveckla arbetet mot dopning och spelmissbruk.

Kontroll, inflytande och delaktighet

Den nationella målsättningen är att människor ska ha kontroll över sitt eget liv, känna tillit till andra, ges möjlighet till inflytande och vara delaktig i samhället. Detta anses vara en central målsättning för att uppnå jämlik hälsa då lägre socioekonomisk position har samband med lägre upplevd kontroll och gemenskap samt lägre påverkansmöjligheter vad gäller samhällsutveckling¹⁵.

I Härnösand tror vi på att främja förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet samt att främja ett mer jämlikt deltagande i demokratiska processer.

Vi tror också på att tydliggöra arbetet för mänskliga rättigheter och att öka tydligheten kring arbetet för att motverka diskriminering och annan kränkande behandling.

”Här är platsen där man lätt kan möta andra, ha tid för upplevelser tillsammans och vara delaktig i samhällsutvecklingen”

Målprogram 2024-2027

Det här vill vi

- » Vidareutveckla former för medborgardialoger för ökat deltagande i demokratiska processer.
- » Öka andelen medborgare som deltar vid allmänna val.
- » Öka andelen barn och unga som upplever att man har kunskap om demokrati och möjligheter till inflytande i kommunen.
- » Öka andelen medborgare oberoende av ålder eller funktionsförmåga att delta i sociala och kulturella aktiviteter.
- » Öka andelen invånare som känner tillit till andra och samhället.
- » Öka kunskapen om våldsutsatthet och tillgängligt stöd med koppling till våld i nära relation.

Koppling till agenda 2030:

Koppling till agenda 2030:

¹³ En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022-2025Skr. 2021/22:213

¹⁴ Folkhälsopolitikens målområden. Målområde 6: Levnadsvanor (folkhalsomyndigheten.se)

¹⁵ Folkhälsopolitikens målområden – Målområde 7: Kontroll, inflytande och delaktighet (folkhalsomyndigheten.se)

Boende och närmiljö

Tillgång till en god och ekonomiskt överkomlig bostad i ett område som ger samhälleliga förutsättningar för social gemenskap bidrar till trygghet, tillit och en god och jämlik hälsa. Samhällsplaneringen bör motverka segregation och exponering för skadliga miljöfaktorer, samt främja god luftkvalitet, minskat trafikbuller och tillgång till grönområden. Med ett jämlik-hälsaperspektiv inom samhällsplanering kan förändringar åstadkommas som påverkar människors levnadsvillkor och minskar ojämlikheten i hälsa.

I Härnösand tror vi på att viktiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa är tillgång till en fullgod och ekonomisk överkomlig bostad. Bostadsområden som är socialt hållbara med sunda boendemiljöer på jämlika villkor är en viktig förutsättning för människors hälsa.

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

”Det är tryggt att växa upp, leva och åldras i Härnösand. Hela kommunen växer och lever, har utbyggt infrastruktur, tillgång till bredband och god samhällsservice

Målprogram 2024-2027

Det här vill vi

- » Stärka samarbetet mellan kommunen och fastighetsägare för att gemensamt skapa bra boendemiljöer för kommunens invånare
- » Att aktivt och tydligt arbeta efter riktlinjerna inom miljömålet ”God bebyggd miljö” i våra samhällsbyggnadsprocesser
- » Utveckla ett långsiktigt och hållbart samarbete med skolan för att få med ungas perspektiv i samhällsplaneringen
- » Kontinuerligt arbeta efter kommunens översiktsplan, både dess framtagna handlingsplaner samt uppdatering av innehållet.

Ansvar, arbetsätt och uppföljning

När ord blir verklighet

Det lokala Brottsförebyggande rådet tillika Rådet för trygghet och hälsa, är ett sammansatt forum för frågor gällande brottsförebyggande arbete och folkhälsofrågor. Rådet har det samordnande ansvaret och leds av en styrgrupp. Organisering och arbetsätt regleras i reglemente.

Styrgruppen prioriterar insatser utifrån den lägesbild som enligt lag ska utarbetas för brottsförebyggande arbete specifikt. Styrgruppen ska också prioritera insatser utifrån information och indikatorer kopplade till målområden och inriktningar enligt denna plan. Uppgifterna ska så långt som möjligt spegla förutsättningar fördelade på kön.

Rådet arbetar operativt, föreslår aktiviteter utifrån relevanta indikatorer och ansvarar inför styrgruppen. För att bistå rådet i genomförande och uppföljning av aktiviteter krävs att varje förvaltning utser dedikerade resurser.

Styrgruppen avlämnar årligen en sammanfattning av utvecklingen till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Arbetet ska vara långsiktigt och bedrivas så att ett folkhälsoinriktat synsätt präglar kommunens verksamhet.

Koppling till agenda 2030:

Härnösands
kommun